

Activiteitenplan 2016

Vereniging Kleine Kernen Limburg

*Samen bouwen aan Limburgerschap.....
van onderop, maar niet altijd vanzelf*

INHOUD

Inleiding	3
1. Maatschappelijke en demografische ontwikkelingen	3
De projectlijn(en)	4
Burgerschap in krimpregio's.....	4
2. Zelfsturing en bewonersinitiatieven	5
De projectlijn(en)	6
Begeleiding van bewonersinitiatieven met kennis en kunde.....	6
Leefbaarheidsimpluls Limburg	7
3. sociale cohesie; gemeenschapsontwikkeling in nieuwe tijden.....	7
De projectlijn(en)	8
Zorgen doe je samen	8
Vervoer en mobiliteit.....	9
Wilde plannen.....	10
Verbreiding van ondersteuningsstructuur voor bewonersorganisaties	10
Vrijwillige procesbegeleiders en geografische spreiding	10
4. (Sociale) duurzaamheid	11
De projectlijn(en):	11
DorpsAccommodatiePlannen en maatschappelijk vastgoed	11
Duurzame dorpen en (nieuwe) financieringsvormen	12
5. Nieuw instrumentarium en technologie	12
De projectlijnen	13
Nieuwe en sociale media	13
6. Activiteiten ter versterking van de ondersteuningsstructuur voor bewonersorganisatie	13
De projectlijnen	13
Communicatie	13
Meerjarenbeleidsplan 2017 en verder.....	15
Reguliere activiteiten	15

Horst, 24 september 2015

INLEIDING

De Vereniging Kleine Kernen Limburg is in 2003 opgericht met als doel initiatieven van bewoners te ondersteunen ter behoud of verbetering van de vitaliteit van kleine kernen in Limburg. De VKKL doet dat door uitwisseling van kennis en ervaringen en door activering, advisering en belangenbehartiging. De VKKL is sinds 2009 erkend als Maatschappelijke Organisatie door de Provincie Limburg. Met het indienen van het meerjarenbeleidsplan 2014 - 2016 is deze erkenning per 1 september 2013 voor de looptijd van 3 jaar verlengd.

Het meerjarenbeleidsplan is de basis van het activiteitenplan 2016. In het meerjarenbeleidsplan worden vijf maatschappelijke ontwikkelingen en thema's benoemd die de basis vormen van met name de projectmatige activiteiten in 2016.

De genoemde maatschappelijke ontwikkelingen en thema's:

1. Maatschappelijke en demografische ontwikkelingen.
2. Zelfsturing en bewonersinitiatieven.
3. Sociale cohesie; gemeenschapsontwikkeling in nieuwe tijden.
4. (Sociale) duurzaamheid.
5. Nieuw instrumentarium en technologie.

Naast deze projectmatige activiteiten worden in hoofdstuk 6 de meer reguliere basisactiviteiten beschreven die noodzakelijk zijn om de vereniging als organisatie optimaal te laten functioneren.

Het activiteitenplan is wederom ambitieus. De behoefte aan ondersteuning door de VKKL is de afgelopen jaren sterk toegenomen, onder andere tot uiting komend in een constante toename van het aantal leden. Meer dan 100 dorpsraden, dorpsplatforms en initiatiefgroepen zijn lid van de VKKL. Gezien de opkomst van de participatiesamenleving zal de ondersteuningsbehoefte naar verwachting verder stijgen. Om aan deze behoefte te kunnen blijven voldoen heeft de VKKL onderzocht op welke manieren zij hierin kan blijven voorzien. In 2015 is geëxperimenteerd met het bieden van een basispakket voor alle (aspirant) leden en een pakket aan aanvullende diensten waarvoor een financiële bijdrage wordt gevraagd. Een aantal offerten zijn in dat kader uitgebracht. In 2016 wordt hieraan een vervolg gegeven. In dat kader wordt ook projectontwikkeling als activiteit opgenomen.

Met Imagro en de Provincie worden plannen ontwikkeld om een vervolg te geven op de dorpsmarketing (zie ook pagina 5).

In 2016 wordt ook gewerkt aan het meerjarenbeleidsplan 2017-2020. De resultaten van zowel de vernieuwing van de DorpsOntwikkelingsPlan (DOP)methodiek (zie pagina 4) en de uitkomsten van het WUR-Wetenschapswinkel onderzoek naar de ondersteuningsbehoeften van bewonersinitiatieven (verwacht begin 2016), bieden wellicht inzichten om de rol, positie en het netwerk van de VKKL te versterken. Hiermee kan nog beter ingespeeld worden op huidige en toekomstige trends en ontwikkelingen.

1. MAATSCHAPPELIJKE EN DEMOGRAFISCHE ONTWIKKELINGEN

In Limburg is sprake van ingrijpende veranderingen in de bevolkingssamenstelling en van een krimpende bevolkingssomvang. Dit heeft gevolgen voor de leefbaarheid.

Doel

De VKKL ondersteunt en stimuleert, met kennis en kunde, de bewegingen van onderop in dorpen en kernen, bij het in dialoog gaan met elkaar over de vragen en de problemen die ontstaan door deze ontwikkelingen. Het proces van bewustwording over de gevolgen van de demografische ontwikkelingen wordt versneld. De VKKL biedt een platform waarin verschillende initiatieven met elkaar worden verbonden, kennis wordt gedeeld, zowel provinciaal als landelijk (bijvoorbeeld met landelijke websites als LVKK, Dorpshuizen.nl en duurzame dorpen).

Activiteiten

- Ondersteuning bieden aan de beweging van onderop bij dorps- en bewonersorganisaties, bij het aan de slag gaan met problemen en vragen die zich voordoen, eventueel met de inzet van vrijwillige procesbegeleiders.

- Ondersteuning bieden aan bewonersorganisaties bij het opstellen en/of actualiseren van dorpsontwikkelplannen en/of toekomstagenda's of het voeren van dorpsgesprekken leefbaarheid breed of over specifieke thema's, eventueel met de inzet van vrijwillige procesbegeleiders.
- Verwerven en delen van kennis, kunde en ervaringen, zowel op lokaal, provinciaal en landelijk niveau, o.a. door participatie in (landelijke) projecten.
- Tijdens lokale, regionale, provinciale en themabijeenkomsten worden inwoners met elkaar in contact gebracht rondom dit thema zodat zij geïnformeerd, gestimuleerd en geïnspireerd worden om het gesprek aan te gaan in hun dorp of buurt hierover.
- Uitrol van de landelijke website Netwerk Duurzame Dorpen.
- PR en communicatie voor de geactualiseerde DOP-methodiek.

Beoogd resultaat

- De inwoners van dorpen en kernen zijn zich bewust van de gevolgen van de demografische ontwikkelingen, zijn met elkaar in contact gebracht en zijn ondersteund bij het opstellen van toekomstagenda's en/of dorpsontwikkelplannen of het voeren van dorpsgesprekken.
- Projectmedewerker(s) zijn op de hoogte van de actuele maatschappelijke en demografische ontwikkelingen in Limburg en landelijk.
- Er is geparticipeerd in landelijke projectgroepen.
- De landelijke website van het Netwerk Duurzame Dorpen is onder de aandacht gebracht.
- De geactualiseerde DOP methodiek is bekend bij gemeenten, welzijnsorganisaties, dorpsraden, Provincie, beroepskrachten.
- De vrijwillige procesbegeleiders zijn getraind in het toepassen van de DOP methodiek.

De projectlijn(en)

Burgerschap in krimpregio's

In 2012-2013 heeft de VKKL met de begeleiding van een vijftal pilots een duidelijk beeld gekregen van succesvolle werkwijzen om processen in het kader van burgerschap en krimp ook in andere dorpen te starten. Er is een team van vrijwillige procesbegeleiders ontstaan waarmee de VKKL de komende jaren, in het kader van dit project, ook andere dorpen kan ondersteunen als het gaat om krimp en de gevolgen van vergrijzing en ontgroening. We zien dat vrijwillige procesbegeleiders ook optreden als regiocontactpersonen.

Doel

Ook met de inzet van vrijwillige procesbegeleiders worden dorpen ondersteund als het gaat om vragen betreffende krimp en de gevolgen van vergrijzing en ontgroening. Actuele kennis hierover is beschikbaar zowel digitaal, in brochurevorm, alsook tijdens verschillende bijeenkomsten. De geactualiseerde DOP methodiek kan worden ingezet.

Activiteiten

- (Dreigende) sluiting van de basisschool speelt in een toenemend aantal dorpen in Limburg. Door -met ondersteuning van de VKKL- tijdig de dialoog te organiseren, worden bewoners betrokken bij behoud van de basisschool, danwel het opvangen van de gevolgen van sluiting.
- (Dreigende) leegstand van kerken en ander maatschappelijk vastgoed vraagt om initiatieven van bewoners om de leefbaarheid in dorp of wijk te borgen. De VKKL begeleidt dergelijke processen in nauwe samenwerking met Spirato.
- Vergrijzing (en de decentralisaties) zorgen voor een toenemende druk op de (zelf-)organisatie van de zorg in de dorpen. Met de oprichting van het Knooppunt "Zorgen voor elkaar" speelt de VKKL daar nadrukkelijk op in (zie verder onder 2)
- Met hulp van en in samenwerking met vrijwillige procesbegeleiders worden in dorpen en kernen gesprekken georganiseerd om processen in dit kader te ondersteunen en te faciliteren. De inschatting is dat we in minstens 3 dorpen aan de slag gaan. Het uiteindelijke aantal is afhankelijk van de vraag.
- Met de actualisering van de handleiding Dorpsontwikkelingsplannen uit 2005 is in 2014 gestart. Hierin worden nieuwe inzichten en methodieken (succesvol toegepast door Limburgse dorpen) verwerkt. In 2015 zijn hiertoe gesprekken gevoerd met vele betrokkenen, zoals leden van dorpsraden en initiatiefgroepen, gemeente ambtenaren, welzijnswerkers, bestuursleden VKKL en deskundigen op het gebied van zelfsturing en communicatie. In 2016 heeft dit proces een vervolg en wordt de opgehaalde kennis en ervaring verwerkt in een methodiek en/of handleiding. Meerdere

partijen in het maatschappelijke domein werken hierin samen. Deze geactualiseerde DOP-methodiek/handleiding wordt onder de aandacht gebracht van belanghebbenden.

- Er wordt samengewerkt met het Huis voor de Sport, de LVKK, IKL, maatschappelijke instellingen en organisaties, ministerie van BZK, onderwijs- en onderzoeksinstellingen (o.a. HAN, WUR) en gemeenten.
- Bewoners worden begeleid in het omgaan met gegevens over de bevolkingsontwikkeling in hun dorp. Daarvoor wordt onder andere geoefend met het gebruik maken en interpreteren van de provinciale bevolkingsprognoses op de website www.vanmeernaarbeter.nl.

Beoogd resultaat

- Met de inzet van VKKL-medewerkers en vrijwillige procesbegeleiders zijn dorpen ondersteund in het proces van bewustwording over de maatschappelijke en demografische ontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor hun dorp. Bewustwording wordt vervolgens samen met de bewoners vertaald in initiatieven om de gevolgen van de demografische ontwikkeling in positieve zin op te vangen.
- De geactualiseerde DOP-methodiek/handleiding is bekend bij en beschikbaar voor belanghebbenden. Dorpen worden ondersteund in het toepassen ervan.
- Bevolkingsgegevens zijn digitaal beschikbaar en worden benut door de dorpen.
- Inzet van een netwerk van deskundige vrijwillige procesbegeleiders en (ervarings)deskundigen.

2. ZELFSTURING EN BEWONERSINITIATIEVEN

Burgers nemen zelf initiatieven om hun leefomgeving te verbeteren. De VKKL ervaart dit in de praktijk van alledag. Dorpsgenoten stimuleren om zelf vraagstukken op te pakken en niet meteen klaar te staan met oplossingen; dit vormt de betekenis van zelfsturing voor ons. Ook ruimte krijgen van overheden en organisaties is een aandachtspunt bij de transitie naar een Participatiesamenleving. Wij ondersteunen daarbij. Werken vanuit de visie van zelfsturing vraagt specifieke competenties. De VKKL zet daarom in op deskundigheidsbevordering en coaching van opbouwwerkers en vrijwillige procesbegeleiders.

Daarnaast zoekt de VKKL ook naar mogelijkheden om het begrip zelfsturing verder te concretiseren. Vanuit de ervaringen van de VKKL, wordt gevraagd om een bijdrage te leveren aan congressen, seminars, masterclasses, trainingen enzovoort die gaan over het thema participatiesamenleving, burgerinitiatieven, zorg coöperaties enz.

Wij ervaren dat de transitie en de transformatie plaatsvindt. De vraag die zich nu voordoet, is hoe we de initiatiefgroepen rondom verschillende thema's als vervoer, zorgen voor elkaar, behoud van de school enzovoort, blijven vinden. Het project dat wordt ontwikkeld samen met Imagro en de Provincie is daarop gericht.

Ook netwerken is en blijft belangrijk voor bestuursleden, (vrijwillige) procesbegeleiders en projectmedewerkers van de VKKL.

Doel

De VKKL ondersteunt bewonersorganisaties en initiatiefgroepen bij het tot wasdom komen van (burger)initiatieven. We zien dat door de verschillende decentralisaties (AWBZ-Wmo, Jeugdwet en Participatiewet) inwoners zelf aan de slag gaan met bijvoorbeeld voorzieningen en activiteiten rondom zorgen voor elkaar, met als doel dat de inwoners op een prettige manier kunnen blijven wonen in hun eigen leefomgeving.

De VKKL ondersteunt dorpsraden bij hun nieuwe rol in de veranderende samenleving; van belangengroep naar overlegorgaan en platform van bewonersinitiatieven. Zij wil de verschillende initiatiefgroepen met elkaar verbinden.

De VKKL is voorloper op het gebied van visieontwikkeling rondom het begrip zelfsturing. Het concept zelfsturing wordt verder geconcretiseerd en uitgelegd, bij voorkeur met voorbeelden uit de praktijk van de leden zelf.

Opbouwwerkers en vrijwillige procesbegeleiders ontwikkelen competenties om uitvoering te geven aan hun werkzaamheden vanuit de visie op zelfsturing.

De VKKL levert een bijdrage aan het concretiseren van het begrip zelfsturing.

Activiteiten

- Ondersteunen van bewonersorganisaties en initiatiefgroepen bij het tot wasdom komen van leefbaarheidsinitiatieven en bij de transitie van belangenbehartiger naar platform/overlegorgaan in het dorp of de kern.
- Organiseren van lokale, provinciale en regionale bijeenkomsten rondom dit thema.
- Een bijdrage leveren aan themabijeenkomsten, seminars en congressen over het thema zelfsturing, participatiesamenleving enz.
- Organiseren van werkateliers voor lokale kartrekkers i.s.m. de gemeenten.
- Organiseren van workshops voor ambtenaren.
- Deskundigheidsbevordering bieden aan opbouwwerkers, bijv. van welzijnsinstellingen door coaching en training, ook in overleg met hogescholen.
- (mede) organiseren van en bijdragen aan ontmoetingen van beroepskrachten (welzijnsmedewerkers en ambtenaren die betrokken zijn bij gemeenschapsvorming en plattelandsontwikkeling).
- Een bijdrage leveren aan LEADER Zuid-Limburg, door deel te nemen in de LAG (Lokale Actie Groep) en in te zetten op kennisdeling bij bijeenkomsten en activiteiten in het kader van LEADER.

Beoogd resultaat

- Bewonersorganisaties en initiatiefgroepen zijn ondersteund bij het tot wasdom komen van leefbaarheidsinitiatieven.
- De verschillende initiatiefgroepen zijn met elkaar in contact gebracht.
- Werkateliers zijn georganiseerd en "kartrekkers" zijn gemotiveerd en geïnspireerd door elkaar.
- Dorpsraden maken de beweging van belangenbehartiger naar platform/dorpsoverlegorgaan.
- Inspirerende regionale bijeenkomsten rondom thema's van zelfsturing zijn gerealiseerd.
- Het begrip zelfsturing is verder geconcretiseerd.
- Vrijwillige procesbegeleiders en opbouwwerkers zijn gecoacht.
- Gestart met een wedstrijd, ontwikkeld met Imagro en de Provincie ter ondersteuning en promotie van burgerinitiatief.

De projectlijn(en)

Begeleiding van bewonersinitiatieven met kennis en kunde

Het ondersteunen van processen van zelfsturing vraagt van bestuurders, beroepskrachten en deskundige vrijwilligers veel inzet en specifieke deskundigheid. De VKKL heeft al geruime tijd ervaring opgedaan in de praktijk van zelfsturing en processen van burgerkracht. Vanuit deze ervaring adviseert zij, naast dorpsorganisaties, ook gemeenten en maatschappelijke organisaties over processen van zelfsturende gemeenschappen en burgerinitiatieven.

Doel

Beroepskrachten ontwikkelen zich om de beweging naar een participatiesamenleving te ondersteunen en daar waar mogelijk te versnellen.

Gemeenten en maatschappelijke organisaties informeren over zelfsturende processen en burgerinitiatieven met als doel het samenspel tussen overheid, maatschappelijke ondernemingen en bewonersorganisaties binnen de (lokale) gemeenschappen te verbeteren.

Het verdiepen en concretiseren van het begrip zelfsturing en een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van (wetenschappelijke) kennis en inzicht in processen van burgerkracht.

Activiteiten

- Gemeenten desgevraagd ondersteunen en adviseren in hun faciliterende en veranderende rol in relatie tot burgerinitiatieven en dorpsorganisaties. Naast collectieve bijeenkomsten zoals inspiratie in de regio wordt, indien mogelijk, ook ingegaan op individuele ondersteuningsvragen van gemeenten. Een voorbeeld is de gemeente Leudal waar een werkatelier met 20 koplopers van burgerinitiatieven in de gemeente Leudal heeft geresulteerd in een Burgerkrachtcentrale.
- In dialoog gaan met maatschappelijke organisaties en gemeenten over hun veranderende rol in relatie tot burgers door het organiseren van workshops tijdens inspirerende regionale bijeenkomsten.
- Het leveren van input voor wetenschappelijk onderzoek en publicaties.
- Participeren in provinciale en landelijke werkgroepen rondom dit thema.
- Deskundige vrijwillige procesbegeleiders betrekken bij vragen van dorpen en/of initiatiefgroepen.

Beoogd resultaat

- Gemeenten en maatschappelijke organisaties zijn geadviseerd en ondersteund in hun veranderende rol in relatie tot burgerinitiatieven en dorpsorganisaties.
- Input is geleverd t.b.v. wetenschappelijk onderzoek en publicaties.
- Participatie in landelijke en provinciale werkgroepen rondom het thema zelfsturing.
- Deskundige vrijwillige procesbegeleiders ondersteunen dorpen en burgerinitiatieven bij het tot wasdom komen van burgerinitiatieven in het belang van bevordering of behoud van leefbaarheid in kleine kernen.

Leefbaarheidsimpluls Limburg

Met dit project wordt primair een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van de duurzame cohesie en beweging in Limburgse gemeenschappen om hen op de lange termijn vooruit te helpen. Dat door een aantal initiatieven concreet te helpen. Daarnaast laten we door middel van adequate communicatie Limburg breed zien waartoe gemeenschappen in staat zijn als zij zelf de handschoen oppakken vanuit de filosofie 'goed voorbeeld doet volgen'. Verder denken we uit het project ook een methodiek / lijst van do's en don'ts te halen die voor andere initiatieven bruikbaar en leerzaam is. Waardoor niet overal het wiel opnieuw uitgevonden hoeft te worden en initiatieven in Limburg sneller succes kunnen boeken.

Doel

We krijgen de beweging in de gemeenschap op gang door op zoek te gaan naar de zogenaamde *first follower*, een concept gebaseerd op 'The Movement' gedachte. In ieder dorp of iedere buurt zijn mensen actief die ideeën uitdenken en plannen ontwikkelen, variërend van het opzetten van een huiskamerproject tot het organiseren van een sportevenement. In hun eentje krijgen deze enthousiastelingen vaak niet veel voor mekaar. Juist door een idee in een grotere groep mensen te laten landen en hen te vragen mee te doen, krijg je draagvlak en betrokkenheid. De first follower speelt hierin een sleutelrol. Hij is de eerste die de kartrekker volgt en daarmee het beeld van de kartrekker verandert van *einzelgänger* naar trendsetter. Als er uiteindelijk maar genoeg mensen met de 'beweging' meedoen (het *tipping point*), is het voor het grote publiek niet meer vreemd om mee te doen, maar juist vreemd om *niet* mee te doen. Op basis van deze gedachte gaan we op zoek naar plekken waar de first follower aanwezig is, om daarmee het tipping point, dus het moment waarop de massa gaat meedoen, naar voren te halen.

Activiteiten

Project ontwikkeling en uitvoering met Imagro en de Provincie waarbij ingezet wordt op drie sporen:

- concreet aan de slag bij een aantal initiatieven met een wedstrijdelement
- communicatiespoor naar lokaal / regionaal / provinciaal niveau
- methodiekontwikkeling.

Beoogd resultaat

In samenwerking met Imagro, bedrijfsleven en provincie, met als resultaat een meerjarige activiteit met een wedstrijd en of competitie element waarbij first followers worden opgespoord en ondersteund bij de realisatie van hun initiatief.

3. SOCIALE COHESIE; GEMEENSCHAPSONTWIKKELING IN NIEUWE TIJDEN

Sociale cohesie is een breed begrip en gaat over verbondenheid tussen mensen en binnen gemeenschappen. Mensen zijn op zoek naar nieuwe vormen van gemeenschapsontwikkeling waarbij de ervaringen uit het ik-tijdperk worden meegenomen. Van doe-het-zelf naar doe-het-samen samenleving. Gemeenschapszin gaat over betrokkenheid tussen mensen en met de samenleving waarin je leeft en de wil je daarvoor in te zetten om deze leefbaar te maken. Daarbij ligt een belangrijk accent op "samen zorgen". In 2015 is gestart met de voorbereiding van het knooppunt zorgen voor

elkaar. Aan de Provincie is gevraagd om dit knooppunt gedurende drie jaar te ondersteunen en een projectsubsidie beschikbaar te stellen. Besluitvorming hierover vindt plaats in september 2015. Een tweede accent in 2016, verbonden met de concessieverlening OV door de Provincie, betreft mobiliteitsinitiatieven.

Doel

Ontwikkeling naar gemeenschappen van mensen die actief de structuren en de voorwaarden voor een goede leef-, woon- en werkomgeving vorm weten te geven zodat zoveel mogelijk mensen tot hun recht komen.

Activiteiten

- Zorginitiatieven ondersteunen
- Uitvoering geven aan het knooppunt zorgen voor elkaar
- Mobiliteitsinitiatieven ondersteunen
- Ontmoetingen organiseren tussen bewonersinitiatieven uit dorpen en wijken, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheid en 2 regionale inspiratiefestivals.

Beoogd resultaat

- Zorginitiatieven zijn met elkaar verbonden en worden ondersteund.
- Vervoersinitiatieven van bewoners zijn ondersteund.
- Ontmoetingen zijn ontstaan tussen bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en overheid.
- Het Plattelandsparlement 2016 heeft plaatsgevonden en politici zijn betrokken bij de leefbaarheidsvraagstukken in kleine kernen.
- Twee regionale inspiratiefestivals hebben in 2016 plaatsgevonden.
- Ontmoetingen tussen bewonersinitiatieven op regionaal niveau zijn ontstaan tijdens themabijeenkomsten.
- Voortdurend wordt de aandacht gevestigd op burgerinitiatieven en burgerkracht in Limburg en in Nederland. Onder andere via de website van de VKKL, via regionale en provinciale bijeenkomsten, via participatie in de Landelijke Vereniging van Kleine Kernen (LvKK) en via de kleine Kernen Krant.

De projectlijn(en)

Zorgen doe je samen

Een rode draad in de Limburgse wijk- en dorpsontwikkelingsplannen is de wens om zo lang mogelijk te participeren in de vertrouwde leefomgeving. Bewoners nemen het initiatief voor een eigen dagvoorziening of tot een zorghuis en nemen hiermee het heft in eigen hand met activiteiten en voorzieningen die de afgelopen decennia het exclusieve domein van overheid en maatschappelijke instellingen zijn geworden.

Ook in 2015 zagen we een substantiële toename van het aantal lokale 'zorgen voor elkaar' voorzieningen en activiteiten. Er is een behoefte ontstaan aan een steunpunt voor advies en ondersteuning op maat.

In 2014 heeft de VKKL, met financiële steun van de Provincie en CZ een handzaam boekje uitgegeven: "een regenboog aan zorgcollectieven, zelfsturende zorgkracht in Limburg", waarvoor veel belangstelling is.

De VKKL is voornemens om in 2016 uitvoering te geven aan het knooppunt zorgen voor elkaar conform de afspraken in een opgesteld projectplan met aanvullende financiering van de Provincie en fondsen.

Doel

De VKKL ondersteunt initiatiefgroepen en brengt de in ontwikkeling zijnde initiatieven door zelfsturende gemeenschappen op het gebied van zorg en welzijn in een platform bij elkaar. Binnen dit platform worden kennis en ervaringen gedeeld en uitgewisseld. Hiermee worden nieuwe initiatieven gestimuleerd. Samen met andere provinciale verenigingen van kleine kernen worden ervaringen gedeeld en hulpmiddelen ontwikkeld die de initiatiefgroepen ondersteunen in hun activiteiten. In 2016 wordt gestart met een knooppunt voor zorgcollectieven; Zorgen voor elkaar.

Activiteiten

- Burgerinitiatiefgroepen ondersteunen bij het tot wasdom komen van hun initiatief in dit kader, eventueel met hulp van vrijwillige procesbegeleiders.
- Samen met Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant verder implementeren van een facilitaire voorziening voor ondersteuning van zorgcollectieven in kleine kernen.
- Ondersteunen en faciliteren van platform zorginitiatieven in belang van delen met elkaar, kennisuitwisseling en stimulering.
- Regionale en provinciale themabijeenkomsten organiseren en workshops organiseren tijdens reguliere inspirerende bijeenkomsten.
- Participeren in provinciale en landelijke werkgroepen rondom gezondheid en zorg.
- Documenteren van goede voorbeelden en deze plaatsen op de website.
- Bemensen van knooppunt zorgen voor elkaar.

Beoogd resultaat

- Burgerinitiatieven zijn ondersteund en met elkaar in contact gebracht ook binnen het platform zorginitiatieven.
- Tijdens (thema)bijeenkomsten is informatie uitgewisseld, kennis gedeeld en zijn initiatiefgroepen geïnspireerd.
- Voor initiatiefgroepen is informatie beschikbaar (methodiek) over hoe een dagvoorziening kan worden opgezet en waar je aan moet denken bij het oprichten van een coöperatie.
- In provinciale en landelijke werkgroepen is de VKKL vertegenwoordigd.
- Op de website, maar ook in de Kleine Kernen Krant, worden goede voorbeelden beschreven.
- VKKL ontwikkelt en beheert een steunpunt zorgcollectieven voor initiatiefgroepen en zorgcollectieven die vragen hebben op het gebied van zorg en welzijn.

Vervoer en mobiliteit

Vanaf 2017 is voor een lange periode het openbaar vervoer in Limburg aanbesteed. Het is duidelijk dat met name problemen gaan ontstaan in het openbaar vervoer in de kleine kernen. In samenwerking met initiatiefgroepen, Provincie Limburg en gemeenten kunnen stappen worden gezet om, in het belang van de leefbaarheid, slimme oplossingen te bedenken, m.n. in het verbinden van doelgroepenvervoer met regulier openbaar vervoer.

Doel

Initiatiefgroepen worden ondersteund in het bedenken van slimme oplossingen. Door participatie in verschillende provinciale werkgroepen wordt specifiek aandacht gevraagd voor de vervoersproblemen in de kleine kernen en de gevolgen daarvan voor de leefbaarheid. M.n. de pilot wensbussen wordt actief gevolgd en ondersteund.

Activiteiten

- Initiatiefgroepen en/of bewonersorganisaties ondersteunen en verbinden met elkaar.
- Inventariseren en opsporen van ideeën openbaar vervoer op maat in kleine kernen.
- Afstemmen met leden en gemeenten over voortgang OV traject onder nieuwe aanbieder.
- Stimuleren van pilots met alternatieve vervoerssystemen in kleine kernen.
- Bijdrage leveren aan de pilot wensbussen.
- Organiseren van bijeenkomsten voor initiatiefgroepen.

Beoogd resultaat

- In het uitroltraject van het OV onder de nieuwe aanbieder vanaf 2017 wordt de positie van de kleine kernen ingebracht. Participanten zijn op de hoogte van de voortgang van het dit traject.
- Initiatiefgroepen en/of bewonersorganisaties zijn ondersteund en met elkaar in contact gebracht. We gaan samen met de voorlopers twee voorbeeldinitiatieven ontwikkelen.
- Goede voorbeelden worden kenbaar gemaakt op website, in nieuwsbrieven, kleine kernen krant, enz.
- De pilot wensbussen is actief gevolgd en ondersteund.
- Bijeenkomsten zijn georganiseerd.

Wilde plannen

Het is belangrijk dat jongeren zich betrokken weten bij de leefbaarheid en de toekomst van het dorp en daar mede verantwoordelijkheid voor nemen. Met Wilde Plannen ondersteunt de VKKL bewonersorganisaties met het versterken van betrokkenheid en binding van jongeren met het dorp.

Doel

De betrokkenheid en binding van jongeren met het dorp is versterkt waarbij de behoeften, ideeën en initiatieven van jongeren het uitgangspunt zijn. De zelforganisatie van jongeren wordt gestimuleerd.

Activiteiten

- Voortdurend blijven ontwikkelen van toolkit Wilde Plannen waarin bevindingen uit de pilots (afgerond begin 2014) hebben geleid tot concrete methodieken, werkvormen, tips en tricks. Deze beschikbaar blijven stellen en actualiseren op de website van Wilde Plannen.
- Toepassen van toolkit en ondersteunen van dorpen en kernen die behoefte hebben aan verbeteringen in het contact met hun jongeren.

Beoogd resultaat

- De website is actueel zodat jongeren elkaar digitaal of online kunnen ontmoeten en inwoners in dorpen zelfstandig aan de slag kunnen met deze methodiek.
- Het contact tussen jongeren en het dorp is versterkt en jongeren organiseren zelf voorzieningen en/of activiteiten.

Verbreding van ondersteuningsstructuur voor bewonersorganisaties

De VKKL stelt zich in het meerjarenbeleidsplan 2014-2016 de vraag of haar opdracht verbreed kan worden naar buurten en wijken in het stedelijk gebied. Daar vinden immers dezelfde bewegingen en veranderingen plaats als in de kleine kernen op het Limburgse platteland. Samen met de WUR wordt uitvoering gegeven aan het onderzoek, dat in 2014 is gestart. Daarbij wordt tevens onderzoek verricht naar de (toekomstige) ondersteuningsbehoeften van bewonersorganisaties in de kleine kernen.

Doel

Inzicht verkrijgen in de vraag of de kennis, kunde en ervaringen van de VKKL verbreed kan worden naar wijkraden in het stedelijk gebied.

Activiteiten

- Vervolg geven aan het onderzoek uitgevoerd naar ondersteuning door VKKL in wijkraden in het stedelijk gebied met de hulp van WUR, hogescholen, provincie en LSA (Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken).
- Tijdens VKKL bijeenkomsten (o.a. inspiratiefestivals) een podium bieden aan studenten en onderzoekers om in gesprek te gaan met bewonersorganisaties.
- Actief bijdragen aan de verspreiding van de onderzoeksresultaten.
- De resultaten van het onderzoek meenemen in het Meerjarenbeleidsplan van de VKKL vanaf 2017.

Beoogd resultaat

- Duidelijkheid over de vraag of en welke behoefte er is aan ondersteuning door VKKL in het stedelijk gebied.
- Inzicht in de organisatie en het functioneren van bewonersinitiatieven, en welke ondersteuningsbehoeften zij hebben.

Vrijwillige procesbegeleiders en geografische spreiding

De VKKL is een vrijwilligersorganisatie met vrijwillige bestuursleden en vrijwilligers in diverse werkgroepen voor het uitvoeren van verschillende taken. Daarnaast maakt de VKKL gebruik van professionele ondersteuning door beroepskrachten. In toenemende mate wordt de procesbegeleiding voor o.a. het maken van DorpsOntwikkelingsPlannen, dorpsdialogen met jongeren en over bevolkingskrimp, uitgevoerd door deskundige en vrijwillige procesbegeleiders. Dit is ook nodig omdat de ambities van de VKKL, in een geografisch groot gebied, niet alleen met de inzet van beroepskrachten en de vrijwillige bestuursleden gerealiseerd kunnen worden.

Doel

Er zijn voldoende vrijwillige procesbegeleiders die beschikbaar zijn in heel Limburg. Door de inzet van vrijwillige procesbegeleiders in heel Limburg ontstaat een grotere betrokkenheid van buurtbewoners en leden en een voortdurende aanwas van nieuwe ideeën en activiteiten van de VKKL.

Activiteiten

- Voortdurend werven en selecteren van vrijwillige procesbegeleiders die beschikken over sociale- en gespreksvaardigheden.
- Begeleiden en coachen van vrijwillige procesbegeleiders.
- Organiseren en uitvoeren van deskundigheid bevorderende activiteiten.
- Organiseren van ontmoetingen met team van vrijwillige procesbegeleiders.
- Burgerinitiatiefgroepen en bewonersorganisaties ondersteunen bij het tot wasdom komen van leefbaarheidsinitiatieven met de inzet van vrijwillige procesbegeleiders.
- Bewonersgroepen ondersteunen bij hun vragen betreffende verbeteren en/of behoud van leefbaarheid met de inzet van vrijwillige procesbegeleiders.

Beoogd resultaat

- Een team, bestaande uit ongeveer 10 deskundige en vrijwillige procesbegeleiders wordt ingezet in de verschillende projecten en werkzaamheden en kan op den duur ook procesondersteuning bieden bij vragen rondom zorgen doe je samen, Wilde Plannen, DOP's en DAP's en vervoersinitiatieven
- Vrijwillige procesbegeleiders zijn gecoacht en begeleid.
- Vrijwillige procesbegeleiders ontmoeten elkaar en delen ervaringen.
- Vrijwillige procesbegeleiders zijn geïntegreerd in de organisatiestructuur van VKKL.
- Vrijwillige procesbegeleiders kunnen deelnemen aan deskundigheid bevorderende activiteiten georganiseerd door de VKKL.

4. (SOCIALE) DUURZAAMHEID

Duurzaamheid zit in de genen van kleine kernen en dorpen.

Duurzaamheid is een breed begrip. Naast duurzaamheid in het belang van energiebesparing en/of milieu gaat het ook om sociale duurzaamheid. Hiermee bedoelen we de balans tussen de houdbaarheid van sociale verbanden en de instrumenten die daarvoor nodig zijn. De komende jaren behoeft de borging van de verschillende initiatieven zoals dorpscoöperaties, zorgcoöperaties, dagvoorzieningen en (her)gebruik van maatschappelijk vastgoed ook de aandacht van de VKKL.

De projectlijn(en):

DorpsAccommodatiePlannen en maatschappelijk vastgoed

In 2012 is de vereniging Spirato opgericht als antwoord op de behoefte aan een provinciaal steunpunt gemeenschapsaccommodaties. Het is vanzelfsprekend dat de VKKL en Spirato intensief met elkaar samenwerken. Een gemeenschapsaccommodatie is immers een belangrijke voorwaarde in een vitale gemeenschap. We zien dat door de demografische transitie, ontkerkelijking, veranderende leefstijlen enz., er in Limburg veel leegstand van maatschappelijk vastgoed zoals scholen, kerken en verenigingsgebouwen ontstaat. Wij zetten in op de uitvoering van een dorpsaccommodatieplan waarbij wordt uitgegaan van de huidige en toekomstige accommodatiewensen in de gemeenschap en het bestaande aanbod van accommodaties zoals dorpshuizen, school, sportkantine, dorpscafé en de kerk. Daarnaast wordt de Wmo-scan ingezet waarbij wordt geïnventariseerd of de gemeenschapsaccommodatie zowel fysiek als organisatorisch, klaar is voor de vragen vanuit de transitie Wmo.

Doel

In samenwerking met Spirato dorpen informeren over de ontwikkelingen en mogelijke antwoorden hierop, ook op basis van voorbeelden in de Provincie of daarbuiten. In het belang van de leefbaarheid is een centrale ontmoetingsplek in het dorp of de kern heel belangrijk.

Activiteiten

- In dorpen het DAP toepassen bij het inzichtelijk maken van huidige en toekomstige accommodatiewensen in relatie tot het bestaande aanbod van accommodaties.
- Spirato een podium bieden tijdens regionale en provinciale (inspirerende) bijeenkomsten.
- Samen met Spirato intermediair zijn tussen besturen van gemeenschapsaccommodaties en de gemeente.
- Initiëren van Wmo-scans.

Beoogd resultaat

- Werkwijze DorpsAccommodatiePlan initiëren
- Dorpen zijn ondersteund bij het toepassen van het DAP.
- Spirato heeft een podium tijdens VKKL bijeenkomsten.

Duurzame dorpen en (nieuwe) financieringsvormen

Bewoners nemen steeds vaker zelf het heft in handen om duurzaamheidsinitiatieven te ontplooiën, zoals Gloei in Peel en Maas en Groene Vogel in Beesel. Limburg heeft hierin een zekere achterstand ten opzichte van andere provincies, maar de verwachting is dat die achterstand in de komende jaren snel verminderd. Allerlei vormen van zelfbeheer ontstaan zoals de coöperatie, passend bij de ontwikkeling van duurzame dorpen. Via het (landelijk) netwerk duurzame dorpen worden de verschillende initiatieven in het brede kader van duurzaamheid zichtbaar.

We zien daarbij een ontwikkeling naar sociaal ondernemerschap: gemeenschappen die zelf op zoek gaan naar (nieuwe) financieringsvormen. Initiatieven ter verbetering van de leefbaarheid worden gefinancierd uit gemeenschapsfondsen en er wordt geld gegenereerd middels crowdfunding. De eerste ervaringen worden opgedaan met maatschappelijk aanbesteden en maatschappelijke beursvloeren, en ondernemers zoeken naar mogelijkheden om uiting te geven aan hun maatschappelijke betrokkenheid.

Doel

Duurzaamheidsinitiatieven in Limburg ondersteunen, o.a. via het netwerk duurzame dorpen en kennis en kunde ontwikkelen en beschikbaar stellen betreffende nieuwe financieringsvormen en fondsen zoals Sobrietas.

Activiteiten

- Duurzaamheidsinitiatieven in Limburg ondersteunen
- Participeren in netwerk duurzame dorpen en mede door-ontwikkelen van website.
- Verbindingen leggen met organisaties die zich richten op alternatieve financieringsvormen om de kennis en kunde die daar beschikbaar is, te ontsluiten voor Limburgse bewonersorganisaties.
- Dorpen ondersteunen en verbinden met elkaar rondom thema's als nieuwe financieringsvormen. Dit gebeurt onder andere door dit element op te nemen in ons ondersteuningsaanbod bij het ontwikkelen van dorpsplannen.
- Kennisontwikkeling en verspreiding rondom thema's als duurzaamheid en nieuwe financieringsvormen in samenwerking met KNHM en milieufederatie Limburg. Dit doen we m.n. tijdens regionale bijeenkomsten, via de website VKKL en de Kleine Kernen Krant.

Beoogd resultaat

- Het netwerk duurzame dorpen is beschikbaar voor Limburg. Er is aansluiting gezocht bij het landelijk netwerk en gebruik gemaakt van de kennis die in Noord-Nederland is opgebouwd.
- Tijdens themabijeenkomsten, inspiratiefestivals en ontmoetingen zijn bewonersorganisaties geïnformeerd en geïnspireerd betreffende nieuwe financieringsvormen en duurzaamheid.

5. NIEUW INSTRUMENTARIUM EN TECHNOLOGIE

Informatie en kennis zijn voor iedereen digitaal beschikbaar, elektronische communicatie vindt plaats via sociale media en afstanden zijn kleiner geworden. De wereld is daarentegen oneindig groot geworden en de veranderingen gaan razendsnel. De beschikking hebben over snel internet in heel Limburg is een belangrijke voorwaarde voor leefbare kernen.

Jongeren gaan anders om met het nieuwe instrumentarium en technologie dan ouderen.

Dorpsraden zijn actief op het terrein van dorpswebsites en het gebruik van sociale media. Nu nog vooral gericht op het verstrekken van informatie, maar in de toekomst ook steeds meer interactief. Deze technologische ontwikkelingen bieden kansen voor het proces van zelfsturende gemeenschappen en de transitie naar een participatiesamenleving.

De projectlijnen

Nieuwe en sociale media

Het benutten van nieuwe mogelijkheden is niet alleen een kwestie van zelf nieuwe instrumenten ontwikkelen en toepassen, maar is vooral gericht op het aanspreken van mensen en groepen in de (Limburgse) samenleving die daar al mee bezig zijn. Denk hierbij ook aan MN-Li, opgezet door de maatschappelijke organisatie.

De beschikking hebben over snel internet is een voorwaarde voor het gebruik van nieuwe en sociale media.

Doel

Dorpsorganisaties leren van elkaars ervaringen hierin en de VKKL volgt wat deze ontwikkelingen betekenen voor de leefbaarheid in de kleine kernen en hoe de technologie ingezet wordt om beter, sneller en effectiever te informeren en te communiceren met bewonersorganisaties en initiatiefgroepen, ook om te verbinden. De VKKL erkent dat snel internet voor heel Limburg een voorwaarde is voor de leefbaarheid in de kleine kernen.

De VKKL communiceert via nieuwe en sociale media en maakt gebruik van MN-Li.

Activiteiten

- Onderzoeken van effectiviteit en verbeteren van communicatie en informatie middels nieuwe en sociale media en app's met de inzet van stagiaires en studenten.
- Onderzoeken van mogelijkheden van Crowdsourcing; een digitale gemeenschap waar je een maatschappelijk vraagstuk neer kunt leggen met het verzoek van interactieve communicatiemiddelen en dorpswebsite.
- LinkedIn- en facebookgroepen opzetten en beheren rondom thema's als zelfsturing, dorpscoöperaties, DOP en DAP enz.
- Volgen van de ontwikkelingen en deze vertalen naar mogelijkheden en kansen voor dorpen en wijken in het belang van het verbeteren van de leefbaarheid.

Beoogd resultaat

- In 2 concrete situaties is ervaring opgedaan met Crowdsourcing . De ervaringen zijn in beeld gebracht.
- LinkedIn- en facebookgroepen zijn opgezet en worden beheerd rondom gekozen thema's
- De ontwikkelingen zijn gevolgd en vertaald naar mogelijkheden voor dorpen en wijken in het belang van het verbeteren van de leefbaarheid.

6. ACTIVITEITEN TER VERSTERKING VAN DE ONDERSTEUNINGSSTRUCTUUR VOOR BEWONERSORGANISATIE

De projectlijnen

Communicatie

Communiceren, kennis delen en informeren is een belangrijk onderdeel van de werkzaamheden van de VKKL. Dit gebeurt steeds vaker met de inzet van sociale media en digitaal. In 2015 is een enquête onder de lezers van de Kleine Kernen Krant gehouden, waarin ook werd gevraagd naar de verspreiding van de krant, de nieuwsaarde en het bereik. Uit deze enquête is gebleken dat de digitale spreiding beter kan, en de krant vooral van waarde is met uitgebreide achtergrondinformatie. In 2016 wordt daarom gestart met het verspreiden van een eigen digitale nieuwsbrief, waarin actuele informatie op een snelle manier aan een groot publiek kan worden verstrekt. Bovendien wordt het bereik van de Kleine Kernen Krant vergroot, door deze ook actief digitaal te gaan verspreiden.

Activiteiten

- Uitgave van de Kleine Kernen Krant en op basis van de resultaten van de enquête de verspreiding aanpassen; met name ook digitaal.
- Opzetten en verspreiden van een eigen digitale nieuwsbrief, in aanvulling op de Kleine Kernen Krant.
- De website beheren en actualiseren.
- Uitbouwen van mogelijkheden van social media zoals twitter en facebook.

Beoogd resultaat

- 4 x uitgave Kleine Kernen Krant, zowel gedrukt als digitaal.
- 4 x digitale Nieuwsbrief.
- De website is actueel en er is onderzocht of reclame geplaatst kan worden.
- Gebruik van sociale media is geoptimaliseerd.

Meerjarenbeleidsplan 2017 en verder

VKKL is een vereniging. Dit betekent dat het meerjarenbeleid tot stand komt met inbreng van de leden.

Activiteiten

- Organiseren van bijeenkomsten met leden van dorpsraden en initiatiefgroepen om input te krijgen voor het Meerjarenbeleidsplan; Wat zijn de trends? Waaraan is behoefte?
- Intervisiebijeenkomst met de WUR betreffende conclusies en aanbevelingen onderzoek.
- Bijeenkomsten met bestuur over toekomst VKKL en het meerjarenbeleid

Beoogd resultaat

Een meerjarenbeleidsplan op basis van maatschappelijke ontwikkelingen, trends, Provinciaal beleid en onderzoek, dat de basis vormt voor de activiteiten vanaf 2017 en waaraan de leden zich committeren.

Reguliere activiteiten

Hier beschrijven we de activiteiten in het kader van de coördinatie en organisatie van de VKKL.

Activiteiten

- Coördineren van de werkzaamheden van beroepskrachten, stagiaires en vrijwilligers; project coördinatie.
- Projectontwikkeling
- Organiseren van de Algemene Leden Vergadering.
- Administratief en inhoudelijk ondersteunen van bestuur.
- Beleidsvoorbereiding en beleidsondersteuning.
- Secretariaat en (financiële) administratie (accountant).
- Deelnemen aan coördinatorenoverleg Landelijke Vereniging Kleine Kernen.
- Overleg met en afvaardiging van samenwerkingspartners, overige MO's, Provincie enz.
- Informatie en advies geven en vraagbaak zijn.
- Evalueren van ontmoetingen en bijeenkomsten

Beoogd resultaat

- Leden en bestuur zijn ondersteund zowel secretarieel, administratief alsook inhoudelijk.
- Werkzaamheden zijn gecoördineerd.
- Nieuwe projecten zijn ontwikkeld.
- Participatie bij coördinatorenoverleg LVKK.
- In beeld bij samenwerkingspartners, MO's, Provincie enz.
- Vragenstellers hebben een antwoord gekregen.
- Op basis van evaluaties steeds verbeteren en actueel kunnen inspringen op vragen uit de gemeenschappen

De begroting

De VKKL is een vrijwilligersorganisatie die gebruik maakt van professionele ondersteuning voor de ontwikkeling en uitvoering van de activiteiten en werkzaamheden zoals beschreven in dit activiteitenplan. De VKKL beschikt niet over eigen personeel noch huisvesting. Dit heeft tot gevolg dat

de VKKL geen langlopende verplichtingen is aangegaan. Jaarlijks wordt aan de hand van het activiteitenplan en de goedgekeurde begroting een dienstverleningsovereenkomst afgesloten. Dat gebeurt tot nu toe met de welzijnsstichting Synthese. De jaarafspraken omvatten een totaalpakket van personele inzet, secretariële en administratieve ondersteuning, automatisering en huisvesting van het secretariaat en het bestuur. In de afspraken wordt vastgelegd hoeveel capaciteit voor elk project of activiteit beschikbaar is. Deze dienstverleningsovereenkomst vormt veruit de grootste kostenpost van de VKKL. Daarnaast bestaan de uitgaven uit activiteitenkosten voor onder andere (regionale) bijeenkomsten, werkconferenties, druk- en portokosten, publicaties, vergaderkosten en accountantskosten.

De inkomsten van de VKKL bestaan uit subsidies van de Provincie Limburg, de Rijksoverheid, gemeenten, abonnementsgelden van de leden, sponsors en particuliere fondsen. De subsidie van de Provincie Limburg is de belangrijkste pijler onder de begroting van de VKKL. Voor een aantal projecten zoekt de VKKL naar aanvullende financiering in de vorm van fondswerving, sponsoring en cofinanciering. Via de Landelijke Vereniging van Kleine Kernen zijn soms middelen beschikbaar van het ministerie van BZK voor specifieke projecten in het kader van o.a. zorg en krimp. In 2016 wordt wederom aanvullende financiering gezocht voor activiteiten en dienstverlening die niet uitgevoerd kunnen worden binnen de reguliere begroting, maar wel passen binnen het VKKL keurmerk en van toegevoegde waarde zijn voor gemeenten, dorpsraden en initiatiefgroepen.

In de bijlage treft u de begroting van dit activiteitenplan 2016 aan.